
Wat is er (digitaal) te doen voor, in, en na de HO-poort in Corona-tijd?

Cindy Kuiper, Marieke Meeuwisse & Cees Terlouw

Corresponderende auteur: Cees Terlouw: cees_539@hotmail.com

Artikel ontvangen [01-08-2020]; geaccepteerd [15-08-2020]; online gepubliceerd [04-09-2020]

De corona-epidemie heeft op verschillende maatschappelijke terreinen al aan het licht gebracht dat al lang bestaande vanzelfsprekendheden niet zo vast en zeker zijn als werd gedacht. Zo'n vanzelfsprekendheid in het hoger onderwijs is de verwelcoming, voorbereiding, en oriëntatie van de nieuwe eerstejaarsstudenten voor, in en na de HO-bachelorpoort. De maatregelen van de regering voor het ho (Rijksoverheid, 2020) brengen grote beperkingen met zich mee voor de gebruikelijke uitvoering van dergelijke activiteiten. Immers, de 1,5 meter afstand die altijd moet worden aangehouden tussen studenten onderling en tussen studenten en onderwijspersoneel zal een intensieve sociale interactie niet bevorderen. De voor studiesucces als cruciaal gezien sociale integratie, en sterk daarmee verbonden academische integratie, kan daarmee ernstig worden belemmerd.

Tegelijkertijd scherpen deze beperkingen ook al veel langer bestaande, diepere problemen in het hoger onderwijs aan. Een hardnekkig probleem is de uitval in het hoger onderwijs mede in relatie tot de kansongelijkheid. Zo is het maar de vraag of het met deze startende studenten nog wel mogelijk is de gestelde rendementsdoelen voor de bachelor te bereiken. Een ander hardnekkig probleem is de aansluiting tussen vo/mbo en ho en daarbij horende doorstroming. De maatregelen om de corona-epidemie in te dammen zijn waarschijnlijk een extra belemmerende factor voor een goede aansluiting en doorstroming.

Allerlei activiteiten voor, in, en na de ho-poort werden in het 'Oude Normaal' ondernomen om een goed verloop van de aansluiting, doorstroming, de sociale en academische integratie te realiseren met het oog op studiesucces. Het eerste artikel gaat over een uitgevoerd onderzoek in 'het Oude Normaal' vóór en na de ho-poort. Het betreft een reflectie van Sanne van Herpen op haar proefschrift 'Een Vliegende Start in het Hoger Onderwijs (A head start into Higher Education)'.

Sanne van Herpen (Erasmus University Rotterdam, EUR) bestudeerde hoe studenten de overgang naar het hoger onderwijs (HO) ervaren, en welk type ondersteuning daarbij effectief kan zijn. Uit een kwantitatieve studie blijkt dat studenten verschillende redenen hebben om naar de universiteit te gaan (bijvoorbeeld loopbaanperspectief of voor persoonlijke ontwikkeling), maar dat deze geen invloed lijken hebben op hun succes in het eerste studiejaar. Uit een kwalitatieve studie blijkt dat eerstejaarsstudenten kunnen worden getypeerd als actieve leerders, passieve leerders, passieve laagpresteerders en onzeker worstelende leerders, gebaseerd op hun gerapporteerde studie-inzet, geloof in eigen kunnen, en behaalde prestaties voor en na de start van hun studie. Tenslotte blijkt uit een quasi-experimentele studie dat studenten die vóór de poort deelnemen aan een 'pre-academic programme' na de poort kwalitatief betere student-docent interactie en student-peer interactie rapporteren, hogere cijfers op het eerste tentamen behalen, en een hoger gemiddeld eindcijfer in jaar 1 behalen.

In het afgelopen half jaar heeft men er iets op moeten vinden om toch nog op een of andere wijze de doelen voor de aankomende eerstejaars te realiseren. De inzet van digitale hulpmiddelen speelde daarbij een grote rol. In een drietal korte, opiniërende artikelen wordt verslag gedaan van de stand van zaken van enkele instellingen van hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen voor, in en na de poort.

Huijgen (Erasmus University Rotterdam, EUR) stelt dat een vliegende start in het hoger onderwijs juist nu, in coronatijd, belangrijk is. Zij bespreekt daartoe de aanpassingen van een bestaand voorbereidend programma vóór de poort. Het betreft het hiervoor genoemde door Van Herpen onderzochte Pre Academic Programme (PAP) van de EUR, een summerschool van vier intensieve dagen die al vanaf 2013 wordt uitgevoerd. Corona gooide roet in het eten voor de 2020 editie. Er is er voor gekozen om een zowel Nederlandse als Engelse digitale variant van het Pre Academic Programme aan te bieden in 5 weken in juli en augustus 2020 (Pre Academic Programme EUR, 2020) waarin studenten zelf aan de slag gaan met digitale modules. Rowan Huijgen beschrijft de achterliggende doelen en overwegingen van het klassieke programma en de doelen en de inrichting van het digitale programma. De digitale modules betreffen zowel individuele, cognitieve activiteiten als mogelijkheden voor kleine groepsactiviteiten en meer informele sociale activiteiten op 'meeting plaza' om elkaar aan de hand van challenges, online games e.d. te leren kennen. Ouderejaarsstudenten, de team captains, begeleiden de aankomende studenten.

Bonne, Vanoverberghe, & Dobbelaere (Arteveldehogeschool Gent) bespreken acht criteria voor de inrichting van oriëntatiedagen of een startweek in de poort. De acht criteria worden in hun oorspronkelijke (vóór) de coronaepidemie volgorde van belangrijkheid aan

Wat is er (digitaal) te doen voor, in, en na de HO-poort in Corona-tijd?

de orde gesteld en afgezet tegen het 'Nieuwe Normaal'. Zij zijn van mening dat óók bij de inzet van online of hybride programma's de criteria blijven gelden, al springen enkele criteria er in de nieuwe context meer uit dan voordien. Vooral het criterium "Laat studenten vertrouwen opbouwen" heeft naar hun mening het meest aan belang gewonnen. Er is daarbij een nauwe relatie met een criterium als goede digitale toegankelijkheid van de infrastructuur, programma-inhouden, beschikbare materialen, maar vooral ook de zichtbare aanwezigheid van docenten/begeleiders. De start van het nieuwe academiejaar verandert van vorm, maar niet van doel. Daarom blijft gelden: "Goed (digitaal) begonnen, is half gewonnen!"

Ehrenhard, Huijs, & De Visser (University of Twente / International Business Administration) missen vooral hun studenten, en de studenten missen hun docenten. Zij proberen daarom lessen te trekken en randvoorwaarden te identificeren uit de ervaringen met het snel ingezette online onderwijs van de afgelopen periode met het oog op o.a. het onderwijs direct na de poort. Hierbij heeft het bedrijfskunde-onderwijs speciale kenmerken die ook al in de eerste module van het jaar aanwezig zijn: internationalisering en ondernemerschap. De auteurs maken de balans op in termen van effectiviteit van de inzet van online-onderwijs, interactie en samenwerking, de kwaliteit van docenten, problemen van studenten, en de techniek. Ehrenhard et al concluderen op basis van hun analyse dat daar waar fysiek onderwijs mogelijk is, de nadruk vooral moet liggen op de sociale integratie en niet zozeer op kennisoverdracht. Dit geldt in het bijzonder voor de eerste module in het eerste jaar waartoe twee speciale ontwerpkeuzes worden gemaakt. De komende tijd zal verder worden nagedacht over de vormgeving van hybride onderwijs.

Het is niet uit te sluiten dat de (aankomende) eerstejaars vóór, in, en na de ho-poort meer last hebben van mentale druk door de wijze waarop het vo is afgesloten, en door de beperkte oriëntatie op het hoger onderwijs. Levensvaardigheden zouden van belang kunnen zijn om met deze mentale druk om te gaan. Het laatste artikel van Slotboom & Gravesteyn betreft daarom een review van studies over de relevantie van het leren van levensvaardigheden voor studenten.

Slotboom & Gravesteyn (Hogeschool Leiden) voeren een systematische review uit aan de hand van 23 studies in het vo en ho. Er wordt nagegaan op welke manier verschillende vaardigheden worden aangeleerd, en wat de effecten zijn van levensvaardighedenprogramma's. Uit de resultaten blijkt dat investeren in levensvaardigheden, door middel van levensvaardighedenprogramma's, zorgt voor betere studieresultaten en toename van studentenwelzijn. Voorts blijkt dat het ook goed is levensvaardighedenprogramma's aan te bieden vóór aanvang van de opleiding. Bij het ontwikkelen van levensvaardighedenpro-

gramma's is het daarnaast van belang te zorgen voor een vaste structuur, een veilige leeromgeving en de mogelijkheid tot het bieden van maatwerk

Twee kernpunten lijken naar voren te komen:

(a) De doelstellingen van de aangeboden activiteiten vóór, in, en (direct) na de poort moeten zonder meer gerealiseerd blijven worden. Deze doelstellingen betreffen in de kern een snelle start in relatie tot persoonlijke ontwikkeling, sociale integratie en de daarmee verbonden academische integratie; en

(b) De grote mate van onzekerheid bij studenten en docenten. De onzekerheid bij studenten is groter dan anders, omdat het centraal eindexamen niet is afgenomen, veel oriëntatie-activiteiten hooguit deels zijn doorgegaan en men daardoor nog minder weet waaraan men begint, en persoonlijke contacten lastig tot stand konden komen. Een levensvaardighedenprogramma kan hier wellicht soelaas bieden. De docenten leven in onzekerheid over de ongetwijfeld gevraagde extra inzet als de coronatijd langer voortduurt, en over het vinden van tijd voor professionalisering t.b.v. de te ontwikkelen vormen van hybride onderwijs.

Er is nog veel (digitaal) te doen voor, in, en na de HO-poort in een (na)coronatijd!

Literatuur

Pre Academic Programme EUR (2020). Gedownload op 31 juli 2020 op <https://www.eur.nl/onderwijs/bacheloropleidingen/toelating-en-inschrijving/pre-academic-programme>

Rijksoverheid (2020). Veelgestelde vragen over het coronavirus en het hoger onderwijs. Gedownload op 31 juli 2020 op <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/ouders-scholieren-en-studenten-kinderopvang-en-onderwijs/hogescholen-en-universiteiten-hoger-onderwijs>

Auteurs:

Dr. C.A.J. Kuiper (c.a.j.kuiper@saxion.nl) is werkzaam bij de Saxion Hogeschool als senior beleidsmedewerker/adviseur Research & Graduate School.

Dr. M. Meeuwisse (meeuwisse@essb.eur.nl) is werkzaam als Assistant Professor Educational Sciences bij de Erasmus School of Social and Behavioural Sciences Department of Psychology, Education & Child Studies/Educational and Developmental Psychology.

Dr. C. Terlouw (cees_539@hotmail.com) is emeritus Lector Instroommanagement en Aansluiting bij het Kenniscentrum Onderwijsinnovatie van de Saxion Hogeschool.